

154. Styrstad, kyrkogårdsmuren, Lösings hd.

Pl. LI. Fig. 1.

Litteratur: B. 856; L. 1097; W. 17; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 515—516; P. A. Säve, *Reseber.* 1862, s. 32; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 163, teckn. av nedre hälften; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 20, teckn.

På teckningen i B. 856, se s. 145, sitter denna runsten bredvid föregående i liggande ställning på kant uti kyrkogårdsmuren, men synes liksom föregående varit försvunnen på Broocmans tid; P. A. Säve säger den vara återfunnen under kyrkans reparation och grävningarna därvid.

Nu sitter runstenen i liggande ställning uti södra kyrkogårdsmuren på utsidan invid marken 11 m öster om porten, 3,5 m från murens östra ända, 11 steg öster om Ög. 153. Toppen, som redan B. 856 visar avbruten, är nu förlorad.

Ämnet är blågrå granit.

Inskriften börjar i högra slingan, och runorna stå med toppen inåt stenen. I högra slingans sista ord **kumb**[**l**] är **k** upptill skadat, av **b** halva nedre ringen och hela **l** bortslagna. Det bortslagnas sista ord bör hava varit **fapur**; B. 856 har **i** för **f** och på oväntat avstånd från **apur**; kolon bör ock hava funnits efter **fapur**.

Vänstra slingan börjar med **sin**, av vars **s**, som är vänderuna, blott övre staven och mellanstrecket äro i behåll. Uti **u** i **kupan** och **kup** utgår bistaven ett stycke till höger om staven. I **selu** är vänderunan **s** nästan alldeles avflagad, av nedre staven och mellanstrecket synes en antydning; **e** har troligen prick, om den ock vidgats genom avflagning, som ock förstört övre delen av **l** och det inre av **u**.

Inskriften är alltså följande, med de runor inom [], som äro tillsatta på grund av B. 856:

aosa : lit : kiara : kumb[**l**] **pita : eftir : auar : fapur :** **sin : kupan : kup : ialbi : selu : auars :**

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Ristningen **aosa** för *Āsa* anger, att *ā* uttalats nasalerat som franskt *an*. Namnet **auar**, gen. **auars**, skulle möjligen kunna motsvara fg. *Auair*, D. R. 76 *ouair* Helnæs, fht. *Anagēr*, om man av detta namn finge antaga en sådan utveckling i senare leden som i isl. *Óláfr* jämte *Óleifr*. Då detta namn emellertid är sällsynt, synes det riktigare att antaga **auar** motsvara fsv. *Āarus*, *Āiarus* SD. III, 100, 16 (1311), fvn. *Eyarr*, vilket ristas **ayar** B. 797, L. 875 Runtuna, Södm., undersökt av mig 1899.

Översättning: Asa lät göra denna minnesvård efter Öjar, sin fader god. Gud hjälpe Öjars själ!

155. »Sylten», Bjällbrunna ägor, Styrstads sn, Lösings hd.

Pl. LI. Fig. 2.

Litteratur: B. 857; L. 1098; W. 18; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 98; Utdrag ur dagbok 1760 i samlingen M. S. C. **RNHR** i VHAA. arkiv; N. R. Broocman, *Sagan om Ingvar Widtfarne*. Stockholm 1762, s. 98; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 20, teckn.; *Runverser* s. 232; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 165, teckn.

Peringskiöld säger runstenen finnas »uthi en hage wid Syltan», och enligt teckningen i B. 857 stod den då rest. Broocman fann den liggande med en kant under jorden, som

Efter resningen är stenen 2 m hög. Bredden vid foten är 77 cm, upptill över korsets övre linie 79 cm. Den yttre slingan är 10 cm bred, den inre 9—12 cm. Ämnet är ljus granit.

Inskriften är följande:

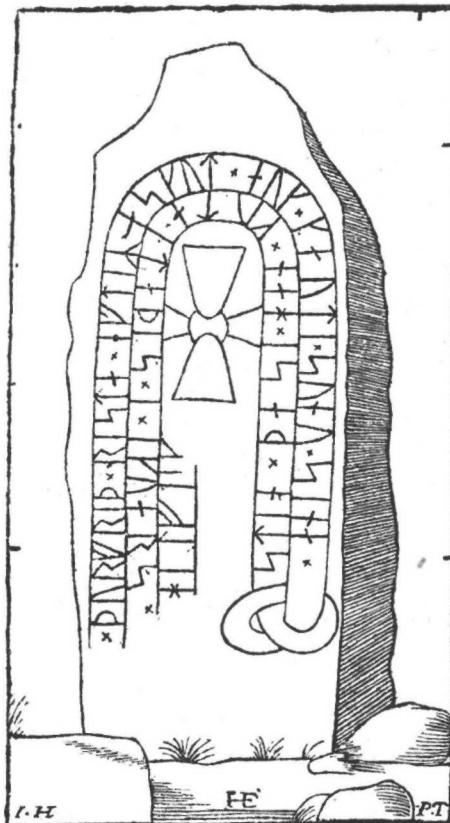
Huruvida **askut** är *Āsgot* (-gut) eller *Āsgöt*, kan ej avgöras; att **kuti** är *Gōti*, visas av **kauta**. Dessa namn äro även vanliga i fsv. enligt Lundgren. **purfrīp** **Thorfrīdh* finnes annars som mansnamn: ack. **þorfrīp** B. 143, L. 367, DII, 2 Frösunda, Solna sn, Uppl., undersökt av mig 1901, och ack. sing. **þurfrīp** Ög. 235 Ö. Stenby. Vad genus *zorvrid* i Reichenauernekirologiet (dansk *Antiquar. Tidsskr.* 1843—45, s. 75) är, visar ej texten. Kvinnonamnet *Turfrida* Gesta Herewardi anföres av E. Björkman, *Nord. Personennamen in England*, s. 156, tillhörande en kvinna från Flandern, som ju kan vara nordisk, på 1070-talet, men är icke uppvisat på nordisk

botten. Huruvida **purfriþ** Ög. 155 är kvinnonamn eller ävenledes mansnamn, vars nominativändelse saknas eller skall hämtas ur **r** i det följande **risti**, kan icke avgöras.

Dat. sing. **hílfniki** hör till isl. *helfningr*, *helningr*, *helmingr* m., fsv. *hælfningar*, *halfningar*, *halningar*, *hælmningar* m. 'hälft'. Uti isl. skaldepoesien förekommer ordet med betydelsen 'häravdelning, trupp', vilken betydelse ordet uppenbarligen äger i denna inskrift.¹

Översättning: Torfrid reste efter Asgöt och Göte, sina söner, denna sten. Göte avled i Ingvars härskara.

Den Ingvar, som omtalas här och å ett stort antal runstenar i Södermanland, Uppland och Västmanland, resta till minne av män, som dött på härfärd med honom, var en svensk

B. 857.

¹ Se vidare om betydelsen av detta ord Brate, *Pireus-lejonets runinskrift*, s. 44 ff. i ATS. XX: 3.

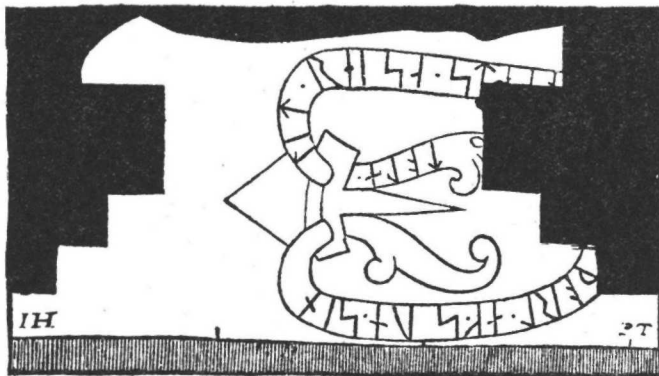
hövding, varom den isl. *Ingvars saga ens víðförla* (Ingvar vittfarnes saga) handlar. Enligt denna saga hette hans farfader Åke, vilken hade äktat en dotter till konung Erik seger-säll, som fadern förmålt med en konung i Gardaríke, hans fader Eymund. Hans moder säges vara en mäktig mans dotter, men sagan nämner icke hennes namn, runstenen D 8vo 20 Gripsholm upplyser, att hon hette Tola. Ingvars fader skulle alltså varit kusin till konung Olov Skötkonung och Ingvar syssling till Anund Jakob, med vilken han säges varit icke långt från jämnårig. Ingvar valde sig ur landet manskap och 30 fullrustade skepp och seglade till Gardaríke, uppehöll sig 3 år hos konung Jarizleif och seglade därpå med sina 30 skepp troligen utför Volga, från vilken färd fabelaktiga äventyr förtäljas, men dog av sjukdom 1041, och han var då 25 år gammal, skulle alltså vara född 1016. Hans manskap vände då om, och hade 12 skepp, vilka sedan också skingrades och troligen till större delen förgingos; sagan vet blott, att ett kom till Miklagård och att Ingvars förtrogne Garda-Ketill återkom till Gardaríke med sitt skepp och därifrån till Sverige förde under-rättelser om färdens och Ingvars rikedomar till hans son Sven, som själv sedermera seglade samma färd som sin fader. Uppgiften om Ingvars dödsår 1041 torde vara riktig, sagans övriga tidsuppgifter äro däremot förvirrade, uppgiften om Ingvars faders namn bekräftas av runstenar vid Strängnäs och en del andra sakförhållanden i tiden före Ingvars tåg kunna därför även vara riktigt angivna. Jfr *Ingvars saga víðförla*, utg. av E. Olsson, Köbenhavn 1912, s. LXXV ff.

156. Tingstad, kyrkan, Lösings hd.

Pl. LII. Fig. 1.

Litteratur: B. 861; L. 1099; W. 19; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 539; P. A. Säve, *ATS.* 2, s. 94; *Reseber.* 1862, s. 32; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 171, teckn.; E. Ihr-fors, *Ostrogothia sacra*, s. 36, teckn.

Peringskiöld angiver »Tingsta södre kyrkedörr» vara runstens plats, så ock Broocman; P. A. Säve säger den ligga »i chordörrtröskeln, öfvertäckt af sidostenarne och nedtjärad»,

B. 861.

vilket läge ock framgår av teckningen i B. 861. Vid kyrkans reparation 1862 blev den uttagen och rest mot en berg-häll i östra ändan av kyrkogården.

Ämnet är grå gnejs. Höjden är 1,88 m, bredden vid vinkelns spets nederst på stenen 86 cm, vid toppen 93 cm. Slingans bredd 8—14 cm. Ristningen är tydlig.

Punkten i början av inskriften är säker. I **reisa** har **e** tydlig prick, av **i** är nedre delen utplånad. I **sun** är övre

staven av **s** förlängd till nedre linien och staven och vänstra bistaven av **n** nästan försvunna.